

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 24CoP/67/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2621202463
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 01. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Andrea Dudášová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2621202463.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Andrea Dudášová a sudkýň: JUDr. Ľubica Spálová a JUDr. Eva Behranová, v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: O. C., narodený XX.XX.XXXX, bytom u matky, v konaní zastúpený opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, dieťa rodičov: J. C., narodená XX.XX.XXXX, bytom H. A. XXX, N. a T. C., narodený XX.XX.XXXX, bytom F. D. XXX, zastúpený splnomocnencom: PROSMAN a PAVLOVIČ, advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Hlavná 31, Trnava, IČO 36 865 281, o návrhu matky o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 10P/20/2021-42 zo dňa 29.06.2021 vo výrokoch II., III., takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. - o určení výživného, III. - o nedoplatku na výživnom a v závislom výroku V. - o náhrade trov konania r u š í a vec mu v r a c i a v zrušenom rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Rozsudkom označeným v záhlaví súd prvej inštancie výrokom I. zveril maloletého O. C., nar. XX.XX.XXXX do osobnej starostlivosti matky, ktorá je povinná maloletého zastupovať v bežných veciach a spravovať jeho majetok, s účinnosťou od 18.05.2021, výrokom II. určil povinnosť otcovi platiť výživné na maloletého O. sumou 120,- eur mesačne, vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred, k rukám matky, s účinnosťou od 18.05.2021, výrokom III. nedoplatok na zročnom výživnom za čas od 18.05.2021 do 30.06.2021 vo výške 34,62 eur povolil otcovi zaplatiť v splátkach po 10,- eur mesačne splatných spolu s bežným výživným, počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku do zaplatenia, pod následkom straty výhody splátok, výrokom IV. rozhodol, že styk otca s maloletým neurčuje, výrokom V. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Rozsudok označený v záhlaví súd prvej inštancie odôvodnil právne aplikáciou ust. § 24 ods. 4, 5, § 26, § 36 ods. 1, § 62 ods. 1, 2, 3, 5, § 65 ods. 1 Zákona o rodine, § 52 Civilného mimosporového poriadku.

3. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových zistení, že matka sa návrhom zo dňa 18.05.2021 domáhala, aby súd zveril maloletého O. do jej osobnej starostlivosti, otcovi určil výživné v sume 250,- eur mesačne a styk otca s dieťaťom ponechal na dohode rodičov. Uviedla, že s otcom nežijú v spoločnej domácnosti a s maloletým O. a ďalším synom maloletým O. žije u jej matky. Otcovstvo k maloletému O. nebolo určené. Poberá rodičovský príspevok v sume 379,26 eur a rodinné prídavky v sume 49,90 eur mesačne. Výdavky na maloletého O. sú v sume 250 - 300,- eur mesačne. Otec s návrhom zverenia maloletého O. do osobnej starostlivosti matky súhlasil, avšak nesúhlasil s výškou výživného. Uviedol, že suma 250,- eur mesačne skôr zodpovedá nákladom na podstatne staršie dieťa, než je maloletý O., ktorý je zdravý, sotva ročné dieťa.

Maloletý O. pochádza z pomeru J. C. a T. C.. Rodičia nežijú v spoločnej domácnosti od apríla 2021, pričom súd prvej inštancie z výpovede matky zistil, že od tej doby otec na výživu maloletého O. za apríl neprispel, za máj a jún prispel sumou 96,44 eur každý mesiac. Matka iný príjem okrem rodičovského

príspevku a prídavkov na dieťa nemá. Pokiaľ ide o jej ďalšiu vyživovaciu povinnosť k maloletému O., na toto dieťa nie je určené výživné. Spolu s deťmi žijú v rodinnom dome jej rodičov, kde okrem nich byva aj jej brat, rodičia a dočasne starí rodičia z matkinej strany. Matka na domácnosť neprispieva žiadnou sumou, je zamestnaná s tým, že od 17.04.2019 je na materskej/rodičovskej dovolenke, ktorá jej končí v roku 2023, dokedy mieni zostať na rodičovskej dovolenke. Maloletý O. potrebuje hypoalergénne mlieko Nutrilon HA2 6 ks v celkovej výške 126,- eur mesačne a ďalšie výdavky maloletého sú v sume 157,- eur. Z výpovede otca súd prvej inštancie zistil, že tento nemá ďalšiu vyživovaciu povinnosť. Mesačné výdavky sú na bývanie v sume 94,- eur, hypotéka 185,- eur, úver v PSS v sume 145,- eur, úver v N. banke, a.s. v sume 201,- eur, elektrina v sume 59,- eur, potraviny v sume 150,- eur, pohonné hmoty v sume 100,- eur, životné poistenie v sume 32,- eur, telefón v sume 50,- eur, internet a televízia v sume 35,- eur. Hypotéka so zostatkom 52.000,- eur, bola na kúpu bytu, ktorý stál 68.000,- eur. Byt vlastní s matkou maloletého ako podieloví spoluvlastníci, spláca ho len otec. Pretože jeho príjem je nižší ako jeho výdavky, pomáhajú mu rodičia a babka. Požičiavajú mu mesačne cca 100 - 150,- eur. Okrem výživného obom chlapcom prispieva na ich sviatky, staršieho syna matky berie ako svojho, na narodeniny mu dali 150,- eur. Zo správy zamestnávateľa otca, spoločnosti GEFCO SLOVAKIA, s.r.o. v Bratislave, mal súd prvej inštancie preukázaný čistý mesačný príjem otca v sume 966,85 eur. Súd prvej inštancie mal zo správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Senici preukázané, že maloletý O. je dieťa narodené mimo manželstva. Matka sa dňa 03.04.2021 odsťahovala spolu s maloletým O. a jej starším synom maloletým O. k svojej matke, kde matka s deťmi užíva 1 izbu. Matka poberá rodičovský príspevok v sume 378,10 eur mesačne a prídavok na dve maloleté deti v celkovej sume 51,- eur mesačne.

4. Vecne argumentoval súd prvej inštancie tým, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že rodičia maloletého O. nežijú v spoločnej domácnosti. Matka poskytuje dieťaťu osobnú starostlivosť od jeho narodenia a pre dieťa vytvorila vhodné výchovné prostredie pre jeho ďalší vývoj. Otec sa o dieťa zaujíma a stretáva sa s ním po dohode s matkou. Súd prvej inštancie preto maloletého zveril do osobnej starostlivosti matky a styk otca s dieťaťom ponechal naďalej na dohode rodičov. Pri určení výšky výživného súd prvej inštancie vychádzal u matky aj otca najmä z výšky ich príjmu (429,10 eur, resp. 966,85 eur), nákladov na bývanie (u otca nájom + elektrina v sume 153,- eur) a u matky aj nákladov súvisiacich so starostlivosťou o maloletého v sume 283,- eur. V tejto súvislosti súd prvej inštancie zobral do úvahy skutočnosť, že otec okrem svojich záväzkov (v PSS, a.s.) spláca aj hypotéku na byt (hypotéka 185,- eur, úver v N. banke, a.s. 201,- eur), ktorého podielovou spoluvlastníčkou v 1-ici je matka maloletého. Súd prvej inštancie taktiež zobral do úvahy, že matka má síce ďalšiu vyživovaciu povinnosť k maloletému O., ale z osobných dôvodov otcovstvo k dieťaťu nežiadala určiť a biologický otec jej na výživu žiadnym spôsobom neprispieva. Otec maloletého O. tento stav akceptoval a zabezpečoval a aj v súčasnosti dokáže zabezpečiť starostlivosť o obidve deti pri realizácii styku. Súd prvej inštancie v danom prípade neaplikoval súdnu prax zavádzanú rozhodnutiami odvolacích súdov, spočívajúcu v tom, že výživné na dieťa má predstavovať 20 - 30 % z netto príjmu toho z rodičov, ktorý je zaväzovaný na úhradu výživného. S účinnosťou od 18.05.2021 vznikol otcovi nedoplatok na výživnom v sume 34,62 eur (14 dní x 4,- eur + 1 mesiac x 120,- eur mínus 141,38 eur zaplatených otcom za 14 dní v máji a za mesiac jún). Uvedený nedoplatok povolil súd prvej inštancie otcovi zaplatiť v splátkach, tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

5. Súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

6. Proti rozsudku súdu prvej inštancie vo výrokoch II., III. podala odvolanie matka z dôvodov podľa ustanovenia § 365 ods. 1 písm. f), h) Civilného sporového poriadku. V odvolaní uviedla, že nežijú s otcom v spoločnej domácnosti, otec jej neplatí primerané výživné, dával jej len výživné v sume 50,- eur a preposielal jej daňový bonus, ktorý poberal v sume 46,44 eur. Uviedla, že maloletý O. má zdravotné problémy, pre ktoré navštevuje ambulancie, a to nefrologickú, kardiologickú, gastroenterologickú, pneumoalergologickú a kožnú. Uvedené ambulancie sú v Bratislave a v okolí Galanty čo je cesta tam a späť na H. A. 200 km, t. j. čisto náklady na pohonné hmoty sú 20,- eur na jednu návštevu lekára, resp. v Trnave, čo je 100 km a 10,- eur na jednu návštevu lekára. Maloletý O. lieky pravidelne neberie. Ďalej uviedla, že finančne je najnáročnejšia hypoalergénna a bezlaktózová strava, jedno balenie NutrilonHA2 stojí 21,- eur, pričom mesačne potrebuje šesť balení, t. j. spolu 126,- eur. Taktiež mu varí, resp. mu dáva príkrmy a musí kupovať potraviny bez obsahu laktózy. Má tiež zvýšené náklady na starostlivosť o telo maloletého O., nakoľko ten trpí ekzémom a musí používať špeciálnu hypoalergénnu detskú kozmetiku, prací prášok, aviváž a taktiež musí dbať na materiály, z ktorých je oblečenie, nakoľko nesmie obsahovať

umelé prímеси. Maloletému pravidelne kupuje vitamín D, Sudokrém a vzhľadom na vek maloletého má náklady aj na plienky, a to v sume 28,- eur mesačne. Podotkla, že všetky potreby maloletého O. poskytla už súdu prvej inštancie. Náklady na maloletého O. sú cez 300,- eur mesačne. Námitku, resp. argument otca, že ide o náklady pre oveľa staršie dieťa, matka považovala za otcom celkom nepochopené potreby maloletého. Mala tiež za to, že vyjadrenie otca, že o zdravotných problémoch maloletého O. nemá vedomosť svedčí predovšetkým o jeho nezájume o maloletého. Uviedla, že jej možnosti sú obmedzené, je na rodičovskej dovolenke, stará sa o dve deti, pričom maloletý O. má dva roky, teda nie je reálne, aby za danej situácie šla do práce, pričom podotkla, že zabezpečenie jasí pre obe deti by stálo viac, ako by zarobila. V súčasnosti poberá rodičovský príspevok a prídavky na deti. Má dve vyživovacie povinnosti, pričom rodičia jej prispievajú na maloletého O. sumou 150,- eur mesačne, umožňujú jej bezplatné bývanie v ich rodinnom dome, čo je pre ňu veľká pomoc. Nevlastní žiadnu nehnuteľnosť. Byt, ktorý mala spoločne s T. C. prevzal on do výlučného vlastníctva, vyplatil jej z titulu vyporiadania bytu sumu 1.500,- eur. Mala za to, že možnosti otca sú nepomerne lepšie, je výlučným vlastníkom bytu v F. D., ktorého aktuálna hodnota je asi 120.000,- eur. Uviedla tiež, že otec by mohol bývať so svojou babkou, ktorá má rodinný dom v obci C., kde sa aj realizuje styk s maloletým O., do bytu si ho otec nebráva. Matka ďalej uviedla, že má vedomosť o tom, že si otec zobral novú hypotéku, resp. refinancoval svoje predchádzajúce úvery a platí mesačne 280,- eur, pričom podľa jeho vyčíslení splátky úverov boli cez 530,- eur mesačne. Takéto splátky, už ale otec neplatí, refinancovaním si ich znížil. V tejto súvislosti matka navrhla, aby súd od otca vyžiadal aktuálnu zmluvu o hypotekárnom úvere a splátkový kalendár. Poukázala tiež na to, že v zmysle správy od zamestnávateľa príjem otca je 988,- eur mesačne, teda životná úroveň otca je nepomerne vyššia, ako jej životná úroveň, resp. jej a detí a mala za to, že maloletý O. má právo zdieľať životnú úroveň otca. Poukázala aj na to, že otec uviedol, že je fajčiar, pričom krabička cigariet stojí 4,30 eur a vystačí mu na dva dni, t. j. mesačne 65,- eur, čo matka považovala za zbytočnosť a 65,- eur by mohol otec dať na výživné synovi. Poukázala tiež na zásadu určovania výživného v hraniciach 20 % až 30 % z čistého príjmu povinného rodiča na všetky vyživované deti. Na základe uvedeného považuje za primerané možnostiam otca, aby bolo určené výživné na maloletého O. v sume 250,- eur mesačne. Navrhla, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti zmenil tak, že uloží povinnosť otcovi platiť výživné na maloletého O. v sume 250,- eur mesačne s účinnosťou od 18.05.2021. Nedoplatok na zročnom výživnom je otec povinný zaplatiť v lehote 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

7. K odvolaniu matky sa vyjadril otec. Vo vyjadrení uviedol, že matka sa svojím odvolaním domáha toho, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II., III. tak, že zaviazá otca povinnosťou prispievať na výživu maloletého sumou 250,- eur mesačne, pričom argumentuje predovšetkým zlepšením finančnej situácie otca, ktorý refinancoval svoje úvery do jedného a uhrádza tak nižšiu mesačnú splátku. Uvedené má však za následok len to, že otec dokáže relatívne sám znášať svoje životné náklady a nie je už do takej miery odkázaný na finančnú pomoc od príbuzných. Otec uviedol, že jeho čistá priemerná mesačná mzda zostala na úrovni približne 970,- eur a jeho pravidelné mesačné výdavky sú v súčasnosti spolu približne vo výške 950,- eur. K námitke matky, že otec je fajčiar, čím mu vznikajú pravidelné mesačné výdavky, otec uviedol, že matka je taktiež fajčiarkou, pričom denne vyfajčí viac než jednu škatuľku a jej spotreba cigariet a tým pádom aj náklady na fajčenie sú v porovnaní s otcovými dvojnásobné. K vyslovenému názoru, resp. návrhu matky, že by otec mohol bývať so svojou babkou, ktorá má rodinný dom v obci C., považoval otec za absurdný. Nie je možné od otca očakávať, že svoj byt predá a príde tak o vlastnú domácnosť preto, aby mohol uhrádzať výživné prevyšujúce jeho finančné možnosti. Poukázal pritom aj na skutočnosť, že matka na svoje druhé dieťa, maloletého O. C., nepoberá od jeho otca nijaké výživné a túto situáciu dlhodobo nerieši. Čo sa týka výdavkov na maloletého O. vyčíslených matkou, tieto otec aj naďalej považuje za prehnaté a najmä absolútne nepreukázané. Matka doposiaľ do konania nedoložila nijaký dôkaz preukazujúci výšku jej výdavkov v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou o maloletého O. a ani to, ako často musí maloletý navštevovať matkou uvádzané špecializované ambulancie. Taktiež nepreukázala nevyhnutnosť kupovania špeciálneho hypoalergénneho mlieka. Podstatnú časť jedálnička maloletého už tvorí pevná strava, teda maloletý v súčasnosti už nespotrebuje matkou uvádzaných 6 balení, ale maximálne 4 balenia mesačne. Podotkol, že matka tiež opomenula skutočnosť, že pri stanovovaní výživného sú kľúčovým faktorom, okrem príjmu otca, tiež potreby a výdavky na maloletého. Z týchto má rodič, ktorý nemá dieťa vo svojej výlučnej starostlivosti, znášať približne v rozsahu 60-65 %. Z uvedených dôvodov mal za to, že pravidelné mesačné náklady na maloletého neprevyšujú sumu 200,- eur a súdom stanovené výživné vo výške 120,- eur mesačne tak predstavuje približne 60 % z reálnych mesačných nákladov na maloletého, čo plne zodpovedá ustálenej súdnej praxi v podobných prípadoch. Maloletý je

navyššie ešte v útlom veku a jeho potreby sa budú neustále navyšovať. Úmerne tomu zrejme porastie aj výživné, ktorým bude otec prispievať na výživu maloletého. Otec tiež uviedol, že sám v celom rozsahu znáša cestovné náklady spojené s presunmi maloletého medzi bydliskami otca a matky. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

8. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 Civilného sporového poriadku), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 Civilného sporového poriadku), oprávnenou osobou - účastníkom (§ 359 Civilného sporového poriadku), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 Civilného sporového poriadku), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 363 Civilného sporového poriadku) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. f), h) Civilného sporového poriadku v spojení s § 62 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku), preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II., III. bez viazanosti rozsahom (§ 65 Civilného mimosporového poriadku) a dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku), bez potreby zopakovania alebo doplnenia dokazovania (§ 68 Civilného mimosporového poriadku), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku a contrario) a dospel k záveru, že je potrebné rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II., III. a v závislom výroku V. zrušiť (§ 389 ods. 1 písm. b), c) Civilného sporového poriadku) a vec mu v zrušenom rozsahu vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

9. Predmetom konania je rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Súd prvej inštancie rozsudkom napadnutým odvolaním zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky, otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletého v sume 120,- eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky s účinnosťou od 18.05.2021, určil nedoplatok na výživnom v sume 34,62 eur, ktorý nedoplatok povolil otcovi zaplatiť v splátkach po 10,- eur mesačne, styk otca s maloletým neurčil. Odvolaním matky bol rozsudok súdu prvej inštancie napadnutý vo výroku o výživnom a o nedoplatku na výživnom. Predmetom odvolacieho konania s poukazom na dôvody matky predostreté v odvolaní bolo posúdiť, či boli splnené podmienky na určenie výživného v rozsahu 120,- eur mesačne, keď odvolacie dôvody matky smerovali proti výške výživného pre maloletého určeného súdom prvej inštancie, pričom matka tiež žiadala nedoplatok na výživnom zaplatiť do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

10. Podľa § 62 ods. 1, 2, 4 a 5 Zákona o rodine plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť (ods. 1). Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov (ods. 2). Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť (ods. 4). Výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť (ods. 5).

11. Podľa § 75 ods. 1 Zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

12. Z vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine vyplýva, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávneného, jednak na strane výživou povinného. Na strane oprávneného dieťaťa je potrebné skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. Vo všeobecnosti možno za odôvodnené (opodstatnené) hmotné potreby z hľadiska plnenia vyživovacej povinnosti považovať náklady na jedlo, ošatenie, obuv, bývanie atď., ako aj ďalšie odôvodnené potreby dôležité pre výchovu a zdravie dieťaťa súvisiace so vzdelaním, prípravou na budúce povolanie, kultúrnym, športovým a rekreačným vyžitím; za odôvodnené potreby dieťaťa možno považovať nepochybne aj tvorbu úspor. Medzi odôvodnené potreby nepatria len pravidelné mesačné výdavky, ale aj náhodné výdavky, ktoré napríklad súvisia so zdravotným stavom dieťaťa ako sú napr. liečebné náklady. Súd na ne musí pri určovaní výživného prihliadnúť. Miera odôvodnených je rôzna podľa

okolností konkrétneho prípadu, predovšetkým je odstupňovaná podľa veku dieťaťa (fyzickej a duševnej vyspelosti), jeho zdravotného stavu, schopností, zručností a spôsobu prípravy na budúce povolanie a celkové uplatnenie v spoločenskom živote. Odôvodnené potreby oprávneného dieťaťa sú závislé súčasne od schopností a možností rodičov. Ak sú tieto schopnosti a možnosti rodičov veľmi široké, sú odôvodnenými tiež ďalšie potreby oprávneného dieťaťa, ktoré nie sú celkom bežné, ale sú prospešné všestrannému vývoju dieťaťa. Rámec odôvodnených potrieb sa súčasne so zmenenými ekonomickými pomermi a nárastom spotreby rozširuje.

13. Na strane povinného rodiča je nevyhnutné prihliadnuť na okruh osôb, ktoré sú povinné poskytovať výživné dieťaťu a výšku a spôsob už poskytovaných plnení, kde je potrebné zohľadniť tiež starostlivosť o dieťa a jeho domácnosť. Na strane povinného rodiča sa prihliada tiež najmä na jeho schopnosti, teda faktické príjmy, ale i na jeho možnosti, teda na to, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na svoj vek, zdravotný stav, kvalifikáciu, odbornosť, nadanie, vedomosť, zručnosti, pracovné skúsenosti i situáciu na trhu práce. Okrem toho je potrebné vždy vyhodnotiť i majetkové pomery oboch povinných rodičov. Táto kategória zahŕňa jednak majetok rodičov a jednak ich životný štandard, ktorým sa navonok prezentujú. Okrem uvedeného na strane povinného rodiča je vždy potrebné prihliadnuť k počtu, druhu, výške a dôvodnosti iných vyživovacích povinností a zároveň na okruh osôb, ktoré sú povinné týmto oprávneným poskytovať výživné, ich schopnosti, možnosti a majetkové pomery. Súd je povinný prihliadať tiež na zárobkové možnosti povinných rodičov podľa príjmov z obdobia pred zmenou zamestnania alebo zárobku. V takom prípade je súd povinný skúmať dôvody, ktoré ho viedli k strate na príjmoch alebo majetku.

14. Z obsahu spisu v prejednávanej veci však nemožno vyvodiť, že by súd prvej inštancie posudzoval vec dôsledne a že by tomu dostatočne prispôbil i postup pri dokazovaní. Vykonané dokazovanie o pomeroch matky, otca a maloletého nezodpovedá tomu, aby na jeho základe mohol byť súdom prvej inštancie vyslovený záver o uložení povinnosti otcovi platiť výživné na maloletého práve vo výške 120,- eur mesačne. Súd prvej inštancie sa nie dostatočne sústredil na zistenie výdavkov všetkých účastníkov konania a ich opodstatnenosť. Otec v konaní namietal výdavky matky na maloletého, preto matka bola povinná ich preukázať, pretože nešlo o štandardné výdavky súvisiace so stravou maloletého a cestovné náklady v súvislosti s návštevou odborných lekárov. Pokiaľ ide o záver súdu prvej inštancie, že v danej veci nebolo možné aplikovať ustálenú súdnu prax odvolacieho súdu v zmysle ktorej výživné má predstavovať 20 - 30 % príjmu povinného rodiča, odvolací súd považuje dôvody súdu prvej inštancie za nedostatočné. Podľa zaužívanej súdnej praxe totiž platí, že výživné, ktoré hradí povinný rodič, by malo predstavovať 20 - 30 % jeho čistého príjmu. Rozhodovanie v súlade s ustálenou judikatúrou je naplnením požiadavky spravodlivého procesu a princípu právnej istoty, vyjadreného v Čl. 2 ods. 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku. Účastníci konania legitímne očakávajú, že ich vec bude rozhodnutá za obdobnej skutkovej a právnej situácie rovnakým spôsobom. Dôkazom o ustálenej rozhodovacej praxi o tejto otázke je množstvo rozhodnutí tunajšieho súdu s vyslovením rovnakého právneho názoru o určení výšky výživného v rozsahu 20 % - 30 % z netto príjmu výživou povinného rodiča (samozrejme v závislosti od individuálnych okolností konkrétneho prípadu), napr. rozhodnutia č. k. 24CoP/104/2017-356 zo dňa 06.09.2017, č. k. 24Co/385/2016-167 zo dňa 15.02.2017, č. k. 25CoP/54/2016-241 zo dňa 08.02.2017, č. k. 25CoP/17/2016-52 z 28.09.2016, č. k. 24CoP/30/2017-361 zo dňa 05.04.2017, č. k. 26CoP/17/2016-98 zo dňa 27.09.2016, č. k. 26CoP/32/2015-143 zo dňa 22.12.2015, č. k. 26CoP/12/2013-80 zo dňa 20.05.2014, č. k. 11CoP/10/2016-101 zo dňa 16.03.2016, č. k. 10CoP/33/2015-209 zo dňa 27.01.2016, sp. zn. 24CoP/200/2017 zo dňa 28.02.2018. V danej veci súd prvej inštancie určil výživné 120,- eur, čo zodpovedá 12 % z príjmu otca, pričom dôvodom pre takýto postup je skutočnosť, že otec maloletého akceptoval stav, že matka k svojmu ďalšiemu dieťaťu, maloletému O. nežiadať určiť otcovstvo, otec maloletého O. si neplní vyživovaciu povinnosť, teda otec sa fakticky stará o dve deti. Takýto záver súdu prvej inštancie je prinajmenšom predčasný, pretože v čom spočíva starostlivosť otca o maloletého O., súd ani presne neuvádza, pokiaľ by to mala byť situácia, že otec sa stretáva s oboma deťmi spoločne, podľa názoru odvolacieho súdu uvedené neovplyvňuje výšku výživného na maloletého O.. Z konania ani nevyplývalo, že by otec maloletého O. mal vyživovaciu povinnosť k maloletému O. ani žiadne okolnosti pre ktoré by rozsah výživného mal byť výrazne pod dolnou hranicou určenou súdnu praxou. Otec maloletého musí venovať všetky svoje sily dôslednému zabezpečeniu výživy maloletého, ktoré je v plnej miere odkázané výživou na svojich rodičov, keďže nie je schopné samo sa živiť. Z uvedeného dôvodu argumentácia súdu prvej inštancie nemôže byť považovaná za správnu.

15. Súd prvej inštancie vo vzťahu k výživnému náležite nezisťoval všetky relevantné okolnosti pre rozhodnutie o povinnosti otca platiť výživné na maloletého práve vo výške 120,- eur, pričom nevykonal i ďalšie dokazovanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a tým neposúdil všetky do úvahy prichádzajúce rozhodné okolnosti daného prípadu, pričom tiež dospel k nesprávnym záverom o okolnostiach pre určenie výživného pod hranicou stanovenou súdnou praxou tunajšieho súdu.

16. Odvolací súd zdôrazňuje, že mimosporové konanie je typické dominanciou princípu oficiality a princípu materiálnej pravdy. Tieto vyžadujú od súdu, aby zistil skutočný stav veci, teda v rámci dokazovania sa nemôže spoliehať len na dôkaznú iniciatívu účastníkov konania, ale aplikuje sa vyšetrovací, resp. vyhľadávací princíp civilného procesu. Preto je súd povinný vykonať aj iné dôkazy, ako predložili a navrhli účastníci konania, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci.

17. Podľa § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

18. Obsahom práva na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je umožniť každému bez akejkoľvek diskriminácie reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať a rozhodnúť. Právo na spravodlivý súdny proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Do práva na spravodlivý proces ale nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa rozhodlo v súlade s jeho požiadavkami (I. ÚS 50/04). Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

19. Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Právo (účastníka konania) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Citované zákonné ustanovenia sa totiž chápu aj z hľadiska práv účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (porovnaj napr. rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I) tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ (porovnaj uznesenie z 3. júla 2003 sp. zn. IV. ÚS 115/03). Ústavný súd vo

svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvej inštancie (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII).

20. Porovnajúc odôvodnenie preskúmaného rozsudku súdu prvej inštancie vo vzťahu k výrokom o výživnom a o nedoplatku na zročnom výživnom s vyššie uvedenými kritériami je zrejmé, že súd prvej inštancie sa nimi dôsledne neriadil. Súd prvej inštancie síce rozsiahlo opisuje obsah výpovedí rodičov v konaní pred súdom prvej inštancie, súd prvej inštancie neuviedol čiastkové zistenia vyplývajúce z jednotlivých dôkazov, na ktoré by malo nadväzovať súborné zistenie skutkového stavu. Ak súd prvej inštancie odkazuje na ustálenú súdnu prax, mal by ju aspoň príkladmo označiť. Preskúmaný rozsudok tak nenapĺňa požiadavku zrozumiteľnosti a presvedčivosti. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie s poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu nie sú zrejmé pre rozhodnutie súdu relevantné myšlienkové postupy a úvahy, ktoré viedli súd prvej inštancie k takémuto spôsobu rozhodnutia. Pokiaľ nie je zrejmé, aký právny záver o skutkovom stave veci urobil súd prvej inštancie v rozsúdenej veci vo vzťahu k týmto výrokom, teda akú tzv. skutkovú vetu podrobil právnej kvalifikácii, bez odôvodnenia vzťahu medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej, je potrebné prijať záver, že takéto rozhodnutie je zaťažené vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Pokiaľ ide o určenie nedoplatku na zročnom výživnom od 18.05.2021 do 30.06.2021 vo výške 34,62 eur, výpočet v bode 22. odôvodnenia rozsudku je neúplný, nakoľko nie je uvedené akú sumu mal otec za určené obdobie zaplatiť. Postup súdu prvej inštancie, výsledkom ktorého bolo rozhodnutie o výživnom práve v sume 120,- eur, ako aj určenie nedoplatku vo výške 34,62 eur nie je riadne a zrozumiteľne objasnený a odvolaciemu súdu nezostáva nič iné len konštatovať, že preskúmaný rozsudok postráda vo vzťahu k výrokom o výživnom a nedoplatku na zročnom výživnom náležité zdôvodnenie.

21. Úlohou súdu prvej inštancie v intenciách vyššie uvedených záverov odvolacieho súdu je komplexne vyhodnotiť pomery účastníkov konania, doplniť aktuálne príjmy matky a otca, prípadne spolužijúcich osôb, ale aj namietané výdavky účastníkov konania a posúdiť ich opodstatnenosť. V zmysle vyhľadávacej zásady, vzťahujúcej sa na nesporné konania, je potrebné za rovnaké rozhodné obdobie objektivizovať príjmy a ustáliť zárobkové a majetkové pomery matky a otca, preukázaním pravidelných a nepravidelných príjmov, aktualizáciou príjmov matky a otca, získaním správ od zamestnávateľov, prípadne iných subjektov. Tiež je nevyhnutné vymedziť výdavky všetkých účastníkov konania a ich skutočné vynakladanie overiť. Okrem príjmov a výdavkov majetkové pomery rodičov ovplyvňuje aj vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, hnuiteľným veciam vyššej hodnoty, peňažné prostriedky na účtoch v peňažných ústavoch. Pomery v domácnosti sú tiež ovplyvňované spolužitím s inými osobami a ich príjmami.

22. V súhrne vzhľadom na uvádzané sa tak vec vo vzťahu k určeniu výživného v preskúmanom rozsudku dostala do takej polohy, v ktorej by náprava pochybení súdu prvej inštancie vyžadovala takú mieru ingerencie odvolacieho súdu, ktorá by v skutočnosti mala za následok aj nahrádzanie činnosti súdu prvej inštancie (úlohou odvolacích súdov napriek preneseniu na ne určitých činností vyžadovaných skôr od súdov prvej inštancie je totiž stále prieskum správnosti rozhodnutí súdov prvej inštancie s prípadným doplnením dokazovania a nie vykonávanie základného dokazovania).

23. Odvolací súd riadiac sa uvádzaným, preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. o výživnom, III. o nedoplatku na výživnom, vrátane závislého výroku V. o náhrade trov konania, zrušil (§ 389 ods. 1 písm. b), c) Civilného sporového poriadku) a vec mu vrátil v zrušenom rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

24. Povinnosťou súdu prvej inštancie, súc pritom viazaný právnym názorom odvolacieho súdu podľa § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku, bude opätovne vec v zrušených výrokoch posúdiť, vrátane

doplnenia dokazovania v naznačenom smere, ktoré je nevyhnutné vyhodnotiť v súlade s ustanovením § 191 Civilného sporého poriadku, a to najmä so sústredením sa na sporné otázky, ako aj odvolacie argumenty matky, tieto posúdiť z hľadiska všetkých na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení a potom po zvážení všetkých preukázaných okolností daného prípadu vo veci znova rozhodnúť, pričom rozhodnutie je potrebné náležite v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 Civilného sporého poriadku odôvodniť.

25. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova o náhrade trov konania pred súdom prvej inštancie aj odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 Civilného sporového poriadku).

26. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).